

Корнєєв Володимир Вікторович**Korneev Volodymyr,**

д-р екон. наук, проф., декан факультету фінансів та цифрових технологій,

Державний податковий університет,

м. Ірпінь, Україна

ORCID ID: 0000-0003-0654-5311

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРА: ІНСТИТУЦІЙНІ ЗМІНИ Й ПЕРСПЕКТИВИ

Цифровізація формує ексклюзивні виклики і можливості. Сьогодні «бути цифровим» є необхідністю професійної й побутової компетенції, це вже не довільна опція. Цифровізація стала каталізатором змін економіки, інвестиційної поведінки людей як норма і форма міжособистісного спілкування. Конкуренція на міждержавному та корпоративному рівнях постійно потребує використання технологічних інформаційно-сервісних новацій.

У розрізі секторів економіки передові цифрові технології знаходяться у фінансовому секторі, в космічній сфері та в сфері гонки цифрових озброєнь. До них дотичним є виробництво товарів подвійного призначення (військово-цивільного, літакобудування, наприклад).

У фінансовому секторі криптовалютні ринки стали фокусом цифровізації. Це проявилось у швидкому інструментально-цифровому розширенні заощаджувально-розрахункових можливостей приватної інвестиційної діяльності. Цифрові фінансові активи, такі як державні (CeFi – Centralized Finance) та децентралізовані (DeFi – Decentralized Finance), забезпечують операційну свободу вільного перетоку капіталу.

Нова фінансова картина світу зародилася з появою в обігу децентралізованих криптовалют, коли поряд із традиційними видами валют з'явилися «нові гроші». Це приватні ініціативи майнінгу (не емісії) монет на основі блокчейну, які нерегульовані, нехеджовані з наступною фрагментацією спекулятивного грошового обігу, що спекулятивно забезпечує (допоки) «абсурдний дохід». Особиста свобода через криптовалютні фонтани її фінансування виявилась доступною для вдалих ентузіастів, але і двосічна як кураж фінансових спекуляцій. Більшість активів сектора DeFi – це лише продукovanі частини програмного забезпечення, що мають вартість у межах початкових витрат енергії та супутніх елементів на їх майнінг. Тому приватні криптовалюти мають спекулятивну ціну, але практично не мають накопичуваної від початку і поновлюваної вартості.

Центробанки країн світу дотепер виявляють зрозумілу стурбованість обігом нових замінників грошей як єдині емісійні центри фіатних валют. Позиція міжнародних фінансових організацій є аналогічною, застереження щодо «недостатнього тестування» приватних криптовалют в якості національних досить акцентовані. При необхідності модернізації грошового обігу центробанки запустили проекти підготовки емісії власних цифрових валют (CBDC – Central Bank Digital Currency). Кількість проектів CBDC наразі (осінь 2023 р.) реалізується у понад 100 країнах у різних формах (запуск систем, пілотний етап, дослідження). CBDC є основою цифрового сектора централізованих фінансів – CeFi.

Оскільки пропорції між перевагами і ризиками цифровізації постійно мінливі, у цифровізованому грошовому обігу виникає дилема CeFi – vs – DeFi.

Нові тренди управління капіталом в умовах цифровізації визначили два аспекти: а) зростаючу інституційну роль центробанків разом з іншими регуляторами; б) потреби у нових регуляторно-наглядних та інвестиційних інструментах сприяння економічному розвитку.

Цифровізація стала загальним фоном і драйвером розвитку суспільства, ринків та господарюючих суб'єктів. Упровадження новітніх цифрових фінансових інструментів

спостерігається повсюдно. В усіх інституційних секторах спостерігається зниження бар'єрів доступу до різних послуг – фінансових, адміністративних та інших.

Поступальна цифровізація і надалі буде посилюватися у секторі домогосподарств. Це є вже «заякореними» очікуваннями. Користування застосунком «Дія» й іншими додатками засвідчує зручності цифровізації. Розрахунково-інвестиційне право людини і її цифрова самореалізація чітко проявляються при дистанційному обслуговуванні у банках та інших установах. Поширюються послуги необанків – фінтехкомпаній, що пропонують окремі банківські послуги у цифровому форматі, без фізичних відділень і ліцензування.

При індивідуальному оперуванні криптоактивами у секторі DeFi обмежується фінансове посередництво у розрахунках (на противагу, наприклад, обслуговуванню клієнтів у банках), зменшуються різні трансакційні витрати, усувається зовнішній примус при прийнятті інвестиційних рішень.

Поглиблюється «цифро-обумовлена» технологічна й операційна інклюзія контрагентів фінансового сектора. Це вимагає від причетних сторін адекватної грамотності, не тільки фінансової, а й цифрової. Цифрова грамотність передбачає володіння навичками користування мінімальним набором он-лайн сервісів банків, небанків та платіжних систем (наприклад, при сплаті комуналки чи інших періодичних платежів). Важливою при цьому є інфраструктура і допуск до цифрових сервісів.

У секторі DeFi постійно присутні біфуркаційні ризики фінансових спекуляцій та обвалів. Ажіотажна капіталізація децентралізованих криптоактивів призводить до спекулятивних фінансових пірамід. З усіма аспектами ірраціонального інвестування та значною волатильністю цін. Фінансові піраміди базуються на тій фіктивній вартості, якої реально в економічній природі не існує. Ринки завжди падають, коли «розбухає» розрив у цінах і вартості активів. Нещодавні крахи криптобірж (FTX, Binance, наприклад) ставлять запитання: Чому люди довіряють свої гроші третій стороні, якщо їм це не надто потрібно? Чи примари майбутніх доходів спотворюють інвестиції і рух капіталів? Чи є криптоінвестиції ірраціональними? Хоча поняття «ірраціональності» є одним з базових біхевіористичних фінансів (Канеман, Тверські, Талер), але тут мова про психологічний і калькулятивний акселератор можливого отримання надходів. Втім, ринки часто падають значно швидше, ніж зростають.

Новий цифровий світ – це перспективи і можливість економічного життя у період поточної й поствоєнної нестабільності. Цифровізація дозволяє утримати керованим свій внутрішній фінансовий і психологічний каркас, робить людей операційно незалежними з огляду на можливості розпорядження своїми активами і часом. Саме прискорення цифрових перетворень, використання інтелектуальних заміників простої праці та послуг у всіх можливих сферах може подолати соціальне дистанціювання і пов'язані з цим «провали» у спілкуванні.

З фінансової точки зору використання переваг цифровізації більше орієнтоване на середній клас, – на тих, хто задовольнив перші потреби життєзабезпечення. Тому цифровізація фінансового сектора тісно пов'язана із соціальною політикою і підвищенням рівня життя населення.

Як і наприкінці війни минулого сторіччя, коли у 1944 р. була започаткована Бреттон-Вудська фінансова система разом з МВФ і Світовим банком, так і наразі фінансовий сектор стоїть перед кардинальними змінами. Незадовго, після перемоги, нас очікує «цифровий Бреттон-Вудс», не метафоричні, а дійсні перетворення. Новий фінансово-економічний світ формується вже зараз і стане цифровим. Операційно та інструментально більш диверсифікованим. Доступним, самовідповідальним і взаємно відповідальним.

Цифрове фінансове сьогодення і майбутнє – це маяк стратегічний, і водночас постійно ситуативний. Це фактично вибір пріоритетів і цілей цивілізації. Цей вибір психологічний, технологічний, інвестиційний, фінансовий. Відмінність у засобах (інструментах) праці й буття вирізняє сьгоднішні покоління від попередників, і формує майбутні суспільні й економічні відносини.